

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 90.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile netransmise nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se restituie.
Iaserafe
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIBLIOTECI de ANUNȚURI:
în Viena la M. Dukes Nachf.,
Ruz. Augenthaler & Kmeric Le-
mor, Heinrich Scheidek, A. O-
psalik Nachf., Anton Orpplik,
în Budapesta la A. V. Gölber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII Erzsébet-közt)
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarifar și invo-
ială. — EMOLAME pe pagina
8-a o serie 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL LXXII.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Anunțurile pentru Austria-Ungarie:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
M-rii de Duminică 4 cor., pe s-
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
M-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
cile postale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
Călugărului Nr. 90, etajul
I. Pe un an 30 cor., pe șase
luni 15 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dușul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 205.

Brașov, Joi 24 Septembrie (7 Octombrie)

1909.

NOU ABONAMENT

LA

„GAZETA TRANSILVÂNIEI“.

Cu 1 Octombrie st. v. 1909

se deschide nou abonament pe cuartul patru
al anului, la care invităm pe toți amicii
și sprijinitorii foaiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24
coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni
5 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un
an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe tre-
luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50.

ADMINISTRAȚIUNEA

Osânda „trădătorilor“ din Croația.

Cu toate depeșele alarmante de-
spre batalioane de infanterie și arti-
lerie, ce trebuie să țină pacea orașu-
lui Zagrab în plină agitație, și cu
toate opiniile și zăbărnirile de fraze
procurorești — la fel cu cele ce se
aud pe la noi, fiind și unele și altele
„oficiale“ — osânda pronunțată eri
dimineață la oarele 8 asupra sârbilor
din Croația acuzați cu trădare de
patrie, nu este chiar atât de grozavă,
cum se zvonea. Câte 12 ani de ro-
bie grea pentru frații Pribicevici, câte
4—7 ani închisoare pentru vre-o 20
de inși și 18 achitări. Ba, presiden-
tul ținea să fie chiar generos și când
acuzații se împotriveau a apare în
sală pentru a-și asculta pronunțarea
osânde, el renunță a-i aduce cu forța
jandarmerească, deși avea drept după
lege.

Păcat că nu cunoaștem amănun-
te din istoria acestui proces, și
n-avem impresii din fața locului. Tră-
gânarea lui atât de chinuitoare a fă-
cut ca interesul față de proces să
scadă necontenit, iar ziarele maghiare,
după vechiul lor nărav solidar, dă-
deau numai rapoarte scurte și tenden-
țioase. Am simțit și acum marele
neajuns al presei noastre, și în ge-
neral al vieții noastre publice: n-avem
anume oameni, nici între gazetari,
nici între cei ce fac politică, cari să
susțină legăturile de mare importanță
între noi și celelalte neamuri de aceia-
și soarte din Ungaria, sau măcar
buni cunoscători de limba și impre-
jurările lor. Trăim în aceeași țară și
în aceeași soarte, și — o anomalie,
pe care se întemeiază poate toată
forța politicii șoviniste — ne cu-
noaștem unii pe alții, noi avizații u-
nii la celalalt, aproape numai prin
adversarul nostru!

Cu toate acestea, putem să prin-
dem și noi câteva momente de mare
însemnătate pentru noi, din acel pro-
ces pe care popoarele luminate din
apus, cu simțul de dreptate încă nu
abrutizat îl socoteau de „o rușine a
civilizației“ din timpurile noastre.

Ce-i drept, osânda pronunțată
eri dimineață, pentru țara noastră
bântuită de plaga șovinismului înăl-
țat la rang de doctrină politică oli-

cială, și de plaga „avizurilor secrete“
tocmai cătră funcțiile publice, a căror
„independență“ este în lege specială
codificată — pare încă destul de mo-
destă. Și totuși popoarele din apus
își vor păstra și mai departe convin-
gerea, că procesul dela Agram este
o „rușine a civilizației moderne.“
Căci în acele țări teoriile asupra po-
litice, asupra statului, asupra drep-
tății, și asupra libertății politice sunt
cu totul altele decât cele ce domi-
nează, și se impun la noi, de pe
catedre ca și în realitatea vieții pu-
blice. Nouă în urma tuturor regimu-
rilor de intoleranță seculară și de
omnipotență fibriaiască poate ni-s-a
tocit simțul de a înțelege în toată
grandiositatea ei idea de libertate.
Pe noi poate ne-ar mira, și am ve-
dea un semn de demență, dacă în-
tr-o bună dimineață ni-ar zice un
guvern extra sau contra parlamentar:
luați-vă teritoriile voastre și faceți
ce vreți cu ele. Dar nu e așa la Fran-
cezi, Englezi și la celelalte popoare
apusene.

Inchipuți-vă numai, în Franța,
în țara care a vărsat atâta sânge
pentru republică, se suferă un partid
monarhist, care vrea să restabilească
regatul în locul republicei. Cămenii
din acest partid luptă, scriu, se bat,
„agită“ pentru principiile lor și totuși
nime nu-i trage în judecată pentru
„trădarea constituției“, pentru vio-
larea „idei de stat“.

Sau, ca să cităm alt exemplu,
acolo e cazul Polonilor din Germania.
Chiar și Germania, vestită de intol-
eranța ei, nu face pe farizeul, ci o
spune cu un cinism revoltător, dar
cel puțin sincer: „facem o nedrep-
tate, și ne răzimăm pe puterea no-
astră brutală, dar n-avem în cotro“...

Și câte s-ar mai putea cita, ca
bunăoară generozitatea Angliei, care
a dat Transvalului invins cu mari
jertfe, autonomie, în frunte cu cel
mai viteaz general bur, cu Botha!
Am citat însă numai cele mai cla-
sice, ca să nu surprindă pe nimeni
dela noi, cum de mari învățați, ca
Björnson, Vandervelde, Sergi, Picot,
Brandes, Seailles, Bourgeois, Lemaitre,
Kropotkin, Lombroso, Novicov,
Iorga, Tanoviceanu, Xenopol, au scris
asupra în contra justiției și a politice,
care a pus la cale procesul dela
Agram (la stăruințele lui Dr. Frank,
se zice), în contra celor 52 acuzați,
după cum aflăm din o broșură fran-
tuzescă ce primim la redacție.

Poate chiar și asupra osânde,
destul de grele, însă tot mai ușoară
de cum se spera, să fi avut o mare
înfrângere acest interes și sprijin spi-
ritual al apusului luminat, și din acest
caz putem atunci învăța și noi, cât
sunt de prețioase, chiar și în Ungaria
închisă între murii chinezi, sentimen-
tele de prietinie ale opiniei publice
europene.

Totuși decât interesul îndepărtat
al așusului va fi fost mai puternică
influența, sau, dacă vreți, presiunea,
acelui fapt, că tribunalul, care avea
să se pronunțe, este în mijlocul Croa-
ților, e înconjurat de masele popo-

rului croat și sârb, pe fiii cărora avea
să-i închidă sau să le dea libertatea.

Nu înțelegem aci presiunea bru-
tă, intimidarea prin o atitudine rez-
olută și amenințătoare a poporației
față de judecători. Nu ne-a venit doar
nici o veste de amenințări, de ata-
curi, de terorism. Până acolo nu cre-
dem, că ar trebui să ajungă tocmai
Croații privilegiați. Înțelegem însă a-
cea influență binefăcătoare, ce rezultă
din contactul, din convețuirea judecăto-
rului în acelaș mediu din care au ieșit
cei asupra cărora are să spună ver-
dicte. De sigur va avea de mii de
ori mai multă și mai adâncă înțele-
gere pentru cauzele aduse astfel în-
aintea lui, decât aci la noi, unde func-
ționarii în genere trăesc izolați, în
complet separatism, formând parcă un
cast propriu al lor, încunjurați de pă-
reții unei dușmăniții oficiale, și ai unei
situații privilegiate de îmbuibare și de
desmierdare oficială, ce degenerază
de obicei în totală lipsă de control.
Nu numai un jurist, dar oricare om
cu daraveri e în stare să înțeleagă a-
ceasta mare mizerie.

După cele văzute la procesul din
Agram, poate vom stărui și noi mai
mult asupra punctelor reale din pro-
gramele noastre politice și vom pre-
tinde mutarea judecătorilor în cen-
tre românești! Și oare când vom în-
cepe a stărui și noi mai mult asu-
pra punctelor reale din programele
noastre politice??

Procesul din Agram în dieta Dalma-
ției. În ședința de Luni a dietei dalmatine
deputatul Tresici Papicici a propus o rez-
oluțiune, prin care Dieta își exprimă in-
dignarea sa pentru învinuirile cuprinse
în actul de acuzare al procesului din A-
gram, că Dalmația ar fi luat parte la pro-
paganda pansârbă, protestând în acelaș
timp împotriva persecuțiilor, la cari sunt
expuși Sârbii din Dalmația. Deputatul Pa-
picici spune că acest proces e o urmare
a înființării coaliției sârbo-croate și a im-
perialismului german și maghiar, care
tinde la nimicirea națiunii croate. Proce-
sul s-a intentat numai pentru justificarea
anexării Bosniei și pentru dizolvarea coa-
liției sârbo-croate. Dânsul roagă Dieta să
votoze rezoluțiunea. Deputatul sârb Dr.
Mitrovici, spune că procesul servește di-
plomației austriace ca pretext pentru a-
nexarea Bosniei. După ce au mai vorbit
câțiva oratori, Dieta a votat în unanimitate
rezoluțiunea deputatului Papicici.

Un discurs al prințului Ludovic al
Bavariei. Cu ocazia inaugurării monumen-
tului în amintirea rănirii principelui Lu-
dovic al Bavariei în 1866 la Helmstadt,
prințele Ludovic a ținut un lung discurs
relevând că urmările înfrângerii Bavariei
era idăia strângerei Germanilor într-un
imperiu al marelui Germanii, căreia îi fu-
sesse destinat un viitor splendid. Însă cu
atât mai dezastruoasă a devenit scarta
Germanilor în Austria. Smulși cu forța
din Germania, Germanii din Austria nu au
putut să-și menție pozițiunea dirigentă în
monarchie și se află acum într-o pozițiune
desnădăjduită. Nu le mai rămâne decât
de a se ajuta între dânsii, de a rămânea
ferm uniți, de a înlătura certurile, de a
trăi bine împreună. Dânsii trebuie să tindă
a fi cetățeni credincioși, oameni solizi și
eminenți și cu aceasta vor reuși a-și red-
obândi pozițiunea care li-se cuvine. Să
nu se uite neste graniță, aceasta ar fi o
trădare și este de asemenea de neadmis

ca Germania să se amestece în afacerile
monarhiei. Germanii să nu uite niciodată
că războaiele pentru neatârănare au de-
venit necesare în urma desunirii și gelo-
ziei dintre Germanii și că Germania a în-
vins prin unire. Anul trecut am văzut ce
poate unirea. Prin unire Germania și
Austro-Ungaria au împedat războiul,
care devenise amenințător. Vedem acum
în Europa centrală tripla alianță, care
există de mulți ani și care va dăinui încă
mulți ani spre cinstea națiunilor, cari
sunt reprezentate întrânsa.

Discursul principelui Ludovic al Ba-
variei a produs un viu echou în Germania
și Austria și este mult comentat de presa
germană.

Trăgânarea crizei.

Conferența partidului independist. — Atitudinea
grupului băncii. — Ședința de eri a dietei.

Audiența lui Kossuth și în legătură
cu aceasta consfăturile de alaltăeri ale
membrilor partidului independist au avut
drept urmare — o nouă amânare a rezolvi-
rei crizei.

În conferența de alaltăeri a partidu-
lui independist Kossuth și-a făcut darea
de samă asupra recente sale audiențe. A
început cu constatarea, că Maj. Sa n'a
ajuns încă la o hotărâre definitivă în ce
privește modalitățile rezolvării crizei. Un
lucru cert este însă, partidul independist
înlămpină mari greutăți la preluarea agen-
delor guvernului.

Partidul nostru, a zis Kossuth, se află
într-o grea situațiune, fiindcă nuzințele
noastre n'au găsit actualnele aprobarea
celuilalt factor al legislațiunii, deși aceste,
după părerea mea, sunt de atare natură,
încât vor primi mai curând sau mai târ-
ziu aprobarea coroanei. Noi ca majoritate
trebuie să dispunem de un program de gu-
vernare realizabil, căci în caz contrar s'ar
stabiliza frecările între cei doi factori ai
legislațiunii și criza constituțională ar de-
veni permanentă. Programul nostru are
două părți, foarte distincte. O parte o for-
mează principiile noastre de drept public,
a căror realizare în situațiunea actuală este,
după toate semnele, imposibilă. Dacă genera-
țiunea noastră va realiza însă, ceea ce în
situațiunea dată nu e imposibil de reali-
zat, atunci ea și-a împlinit datorința față
de patrie și ideia independenței. Această
parte realizabilă formează partea a doua
a programului partidului nostru. Ea con-
ține ceea ce avem de lipsă pentru crearea
independenței economice. (Aplauze vii).
Mulțumindu-ne deocamdată cu realizarea
părții economice a programului nostru, nu
deviăm dela baza noastră principiară, ci
ținem numai cont de acele împrejurări,
de care fiecare partid și îndeosebi o ma-
joritate parlamentară trebuie să țină cont,
dacă nu vrea să comită o crimă față de
patrie. (Aprobări vii.)

În continuare Kossuth desfășură pă-
rerile sale privitoare la banca națională
autonomă și la teritoriul vamal independ-
ent, constatând că aceste postulate tre-
buie să se realizeze cu timpul în interesul
bunăstărei economice a țării.

Vorbind apoi de propunerile făcute
Maj. Sale, Kossuth a spus că cu aceste
propuneri a avut în vedere nu numai
rezolvarea definitivă a crizei ci și o rezol-
vire provizorică a ei. Rezolvarea provizo-
rică a crizei se învârte în jurul reformei
electorale, că ar avea să fie executată de
partidul independist. Dacă nu vom executa
noi această reformă, a zis Kossuth, o vor
rezolva dușmanii noștri într-un chip, prin
care ni se va săpa groapa. Că aceasta e
intențiunea, o dovedește mai bine impre-
jurarea, că o anumită r-formă electorală
în Austria ni se pretinde chiar dela cei
mai cunoscuți și îndărjiți dușmani ai noștri.
De sine întieles, că executarea reformei
o vom putea prelua numai pe lângă condi-
ții anumite, a căror cadre sunt marcate

În pactul din 1906, din care au fost scoase toate eventualitățile conturbatoare.

În ce privește propunerile mele nu mi-a succedat să obțin o decizie a Maj. Sale. În situațiunea aceasta nu putem ști, dacă vom fi în stare să realizăm drepturile noastre ca majoritate. Dacă nu le vom putea realiza, trebuie să ne pregătim a intra în opoziție... Convingerea mea este că situațiunea actuală nu mai poate fi amănată cu nici un preț. Rog deci partidul să nu se ocupe în dietă cu nici o chestiune politică, cât nu există un cabinet. În schimb însă dieta, dacă află de bine, se poate ocupa cu afacerile ei autonome. Resumez deci cele spuse în următoarele: Criza nu e rezolvată și sunt puține speranțe ca ea să fie rezolvată într-un mod, care să corespundă dorințelor noastre.

După Kossuth a luat cuvântul președintele dietei Iusth, care a declarat scurt că s'a săturat de atâtea amănări și că fixează cel mult un termen de 9 zile, în care timp dieta să se ocupe cu afacerile ei autonome. Conferința primește în fine propunerea, ca dieta să nu fie amânată, având să rezolve câteva afaceri autonome între cari alegeri de comisuni etc. Politica să fie cu totul eschisă.

În ședința de ieri a dietei, după îndeplinirea formalităților obicinuie și cetirea petițiilor și rapoartelor incuse, a luat cuvântul deputatul din partidul popular Zboray criticând hotărârea conferinței independentiste de a ține ședințe fără a se atinge chestiunile politice dela ordinea zilei. Kossuth și Apponyi au motivat aceasta hotărâre în sensul celor spuse în conferința independentistă. Kossuth mai amintește un caz de precedentă similar când cu demisiunea cabinetului Stefan Tisza.

În fine se primește propunerea, ca proxima ședință să se țină Vineri.

După ședința de ieri aderenții lui Iusth au ținut o conferință, în care s'a hotărât convocarea de întruniri populare în provincie în favorul băncii independente.

Centenariul „Șaguna“.

În cadrul sărbătorilor, ce se vor aranja întru amintirea celui mai mare arhieru român, Luni în 5/18 Octomvrie a. c. va fi p regninagiu la Râșinari. Acolo se va celebra s'ita liturgie, parastas cu vorbire a ocazională, după care va urma desvălirea bustului, și de încheiere masă comună. Escursiunea la Râșinari se va face cu trăsuri; plecarea Luni dimineața la oarele 7½ de pe promenada »Bretter«. Pentru procurarea trásurilor trebuincioase și pentru pregătirea mesei comune este absolut necesar a se ști înainte: câte persoane reflectează la trásură și câte la masa comună.

Deci toți acei P. T. domai, cari Luni, în 5/18 Octomvrie a. c. doresc a face peregrinagiu la Râșinari cu trásura, și doresc a participa la masa comună, sunt rugați a se anunța la d-nul asesor consistorial Lazar Tritearu până inclusive Joi, în 1/14 Octomvrie a. c.

Dacă unul sau altul dintre oaspeți reflectează numai la trásură, iar la masă nu, sau invers, aceasta s-o anunțe înainte. Prețul trásurei și al билетului de masă va fi aproximativ 10 cor. Pentru a putea satisface cât mai bine așteptările. on. oaspeți, ne rugăm a se ține seamă de acest apel.

Comisiunea specială

Cari sunt frazele bune românești.

Am arătat părerile și încemnrile d-lui Ion Gorun. În »Universul« și precum am făcut altădată prin »Voința Națională«, vom înoi și de data asta îndemnul de a ne lăsa de greșalele ce facem de obicei. Să ne silim a scrie cât se poate mai curat românește, atât întru cât e vorba de cuvinte, cât și de chipul de a le lega între ele.

Să fim bine incredințați, că înlăturând greșalele strigătoare la cer, pe cari le-a înșirat d-l Gorun, cât și cele pe cari le vom înșira și noi, tot nu vom ajunge încă a scrie românește curat. Vor mai rămânea încă multe greșeli, mai grele de stărpit, fiindcă nu sunt așa de bătătoare la ochi.

Dintre cuvintele franțuzești, pe cari atâția le indeasă cu cea mai mare stăruință în gazete și chiar în scrierile literare, unul din cele mai urâte e *deja*. Nu văd ce nevoie avem de acest străin. Unii, ne întreabă prin ce să-l traducă! Răspundem: prin nimic! Românii au vorbit și s-au înțeles o mie de ani, fără să aibă nevoie de »deja«, nu vedem ce zor acum să-l băgăm și pe asta în limbă. »Deja« nu aduce nici o idee nouă, ca să aibă drept a bate la poarta cetățeniei.

De altfel, așezarea cuvintelor, întrebuințarea potrivită a adverbului (nu a conjucției) »și«, pot face și slujba lui »deja«.

Am stăruit și altă dată asupra următoarelor greșeli mai boacăne, pe cari ar trebui să le părăsim, ca să dăm o față mai românească limbii din gazete:

Să nu mai întrebuințăm nu ...decât în loc de numai, mereu etc. Ce fel de limbă românească vorbim, dacă zicem: *el nu face decât să plângă*, în loc de *plânge mereu* sau *numai plânge*?

Să nu mai zicem *mic copii*, *mică feastră*, în loc de *copilăși*, *ferestruce* etc. Avem diminutive și vorbe de acestea demierdătoare din belșug, de ce, deci, să ne luăm după Francezi, cari nu le prea au?

Să nu întrebuințăm un *altul*, o *altă*; o *asemenea*, un *asemenea* etc., căci e franțuzism și Românul neaoș zice *alt om* și nu, un *alt om* etc.

Să nu întrebuințăm pasivul, căci nu-l avem. Nu e românește: *Turcii au fost biruiți de Ștefan cel Mare*; Românul zice: *Ștefan cel Mare a bătut pe Turci*. Nu e bine să zicem: *Racii sunt prinși de pescari și mâncați de săraci și de bogăți*. Pasivul romanic, făcut cu ajutorul verbului *a fi* și cu *participul trecut*, n-a ajuns să se întemeieze în limba română. Avem numai participul trecut întrebuințat ca adiectiv, chiar dacă e cu verbul »a fi«. Românește curat putem, cel mult, întrebuința participul trecut ca în limba franceză, de

pildă, putem zice: *înfrânt de dușmani*, bătut de ploii, etc. În limba noastră pasivul se mai arată prin forma reflexivă: *grâul se seceră, se adună și se trimite în porturi*.

Altă greșală e că punem adiectivele înaintea substantivelor. Românește se zice: *Omul bun, omul cel; bun*, dar nu *bunul om*. Se întrebuințează adiectivul înainte, când arătam mirare, bătae de joc, admirație: *Frumos pom! Cinstit băiat!* Apoi se poate îngădui în poezie sau în stilul înalt; dar în vorba de toate zilele, până și în informațiile ziarelor, e nu numai greșală, dar și caraghioz. Mai avem și superlativul, la cari adiectivul stă și înainte: *cel mai bun părinte* sau *părintele cel mai bun*, și anume, fiindcă e superlativ, deci arată admirație etc.

Dăm aceste câteva sfaturi *exempli gratia* și ne închipuim că n-ar fi din cale afară de rău, dacă s-ar uni cu acest îndemn cât mai mulți dintre cei a căror pildă ar putea da îmbold și altora s-o urmeze.

În Germania ajunsese limba în halul în care e acuma a noastră și, cu toate astea, a fost cu puțință să se facă îndreptarea. De ce n-ar fi și la noi?

(N. N.)

Ion Nădejde.

STIRILE ZILEI.

— 23 Septemvrie v.

La »Socletatea pentru fond de teatru român« s'au mai făcut dela ultima adunare generală încoace, membrii fondatori respective pe viață plătind deodată întreaga taxă de câte 200 resp. 100 coroane încă următorii: 1. D-l Dr. Gheorghe Anca, avocat în Oravița. 2. D-na Ana Filip, văduvă de avocat, Abrud, membrii fondatori iar 1. D-na Elvira Dr. L. Pop, soție de avocat, Abrud. 2. D-na Sofia Dr. Z. Chirtop soție de avocat, Câmpeni. 3. D-l Dr. Traian Morcan, avocat Câmpeni. 4. D-na Elena Dr. T. Morcan soție de avocat Câmpeni, membrii pe viață.

Un nou album de lucru de mână românească. Ministerul instrucțiunii publice din România a lăsat să se tipărească un splendid album de țesături și cusături românești, împărțindu-l excursioniștilor din Franța în 200 de exemplare. În curând din această colecție va apare o ediție populară, care se va vinde cu prețul de 50 de bani și deci va putea pătrunde până și în colibecele cele mai sărace din toate unghiurile țării.

Dela magistratul orașului primim spre publicare următorul apel: »În interesul îndeplinirii esacte a conseripțiunii copiilor obligați a merge la școală în anul școlar 1909/1910, se atrage atențiunea populațiunei la dispozițiunea § 9 al ord'nului ministeriului de culte și de instrucțiune Nr. 2085/1907, după care fiecare proprietar de casă sau reprezentantul lui este dator sub pedeapsă legală, a da comisariului de conseripțiune lămuriri esacte despre toate persoanele locuitoare în casă. Asemenea este dator fiecare cap de familie a da esact și adevărat datele prescise despre

copii obligați a merge la școală, cari stau sub supravegherea sa. Comisarii de conseripțiune sunt cei patru inspecori cercuali orășanești: Franz Mitscherling pentru crașul intern. Johan Cloos pentru Brașovul vechiu, Stupini și pentru colonia de lângă fabrica de zăher. Ion Giuvelcă pentru Blumăna, locul lui Honterus, Noca, Dârste, Timiș și Predeal. Orbán János pentru Scheiu.

Ascensiunea principelui de coroană al Germaniei. Luni după amiază pe când Orville Wright făcea la Potsdam ascensiuni de încercare, a sosit pe neașteptate principele moștenitor cu mai mulți ofițeri. Orville Wright descinse înaintea principelui moștenitor, care inspectă apoi aparatul și ceru explicațiuni asupra lui. Principele moștenitor își exprimă dorința de a lua parte la o ascensiune. Orville Wright a declarat că e gata de a face o ascensiune cu principele moștenitor. Peste câteva minute, aparatul se înalță în aer, la o înălțime de 20—25 metri având pe bord pe Orville Wright și pe principele moștenitor. După un zbor de 15 minute, în care Wright făcuse mai multe evoluțiuni reușite, aparatul a descins fără accident. Principele a lăudat aparatul mai ales pentru ușurința cu care s'a făcut ascensiunea. Orville Wright a comunicat principelui moștenitor că va face un zbor de înălțime. El s'a ridicat apoi cu aeroplanul la o înălțime de 500 de metri, care încă n-a fost ajunsă până acum. Wright s'a coborât apoi fără accident. Principele moștenitor foarte entuziasmat, a predat lui Wright un ac de cravată cu briliante.

Kossuth și Rozsa Sándor. Pe monumentul lui Ludovic Kossuth, de curând desvălit la Arad, era un relief înălțând pe banditul cel vestit Rozsa Sándor, prinzând un cal nevătat cu arcanul. Acuma însă l-au ras și în loc fac o scenă simbolică din desioabăgirea țărănilor unguri.

Logodnă. Melania Pop, fiica părintelui Virgil Pop din Cristian și Ionel Ludu, ales capelan în Preșmer, fidanțați. — Sincere felicitări.

Cancelarul german la Papa. Ziarul »Action Francaise« altă din Roma, că pe la mijlocul lunii Noemvrie cancelarul Germaniei va fi primit în audiență la Papa. După audiență, cancelarul va avea o conferință cu cardinalul Merry del Val.

Hotărâre laudabilă. Toate comunele, cari se țin de cercul pretorial: Sacul, comitatul Caraș-Severin, au hotărât, ca Dumineca după ameazi toate cărciumile să fie închise.

Sinuciderea unui milionar american. Din Viena se anunță, că Albert Pulitzer, multimilionar, editor de ziare din America, s'a împușcat alaltăeri într'un hotel din localitate. Pulitzer e originar din Ungaria.

Viriștii români ai comitatului Sibiu pe anul 1910 sunt următorii: Excel. Sa metropolitul Ioan Meșianu 4486 cor. Parteniu Cosma directorul »Albinei« 2762 cor. Dr. Octavian Rusu avocat (Sibiu) 2244 cor. Nicolae Vidrighin proprietar

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Iulia Hașdeu, un exemplu de castitate.

S'a serbat cu obicinuitul ceremonial la cimitirul Belu a douăzeciua aniversare a morții Iuliei Hașdeu. Cu această ocaziune s'a evocat și figura părintelui său Bogdan Petriceicu-Hașdeu. Lume puțină, ca de obicei. Vechii amici staternici, adunați ca la mormântul vr'unui mare martir din timpurile primitive ale creștinismului își amintesc cu pietate și respect pe acela... pe care Românii din toate părțile ar trebui să și-l amintească în orice moment.

Căci Hașdeu a fost nu numai cel mai mare cărturar pe care l'a avut România în secolul XIX, ci încă el a fost și cel mai mare și mai bun patriot. Pentru patrie Hașdeu și-a sacrificat totul. Și nimeni nu a cântat-o mai mult și nimeni nu a slăvit-o cu atâta energie. Pentru patrie el și-a părăsit căminul părintesc, liniștea și gloria în Rusia și a venit să lupte la porțile României. S'a luptat la porțile României, s'a luptat cu vigoarea unui leu și a părăsit-o pentru odihna eternă cu lacrimi în ochi. El a venit sărac și a plecat sărac.

Nu voi încerca în aceste rânduri să povestesc viața și să comentez opera lui

Hașdeu. El a intrat în domeniul național și națiunea întreagă s'ar conveni să-l cunoască. Și s'ar conveni să-l recunoască, Academia română, luând în primul rând inițiativa patriotică să se ridice un monument. Deși pentru un om, un supra om ca Hașdeu e de prisos un monument. El trăește prin operele lui, el trăește prin activitatea lui, el trăește prin geniul lui fulgerător.

Hașdeu nu s'a manifestat numai ca scriitor. Și în viața lui personală, ca soț și părinte, el rămâne o pildă mare. Moartea ficei sale Iulia, departe de a-l nimici prin trăsnetul ei, din potrivă l'a întărit și deschizându-i ochii minții, i-a deschis alte cercuri și alte priveliști. Și moartea celei de a doua Iulie, moartea doamnei Hașdeu, de fericită pomenire! dacă l'a slăbit moralmente, l'a confirmat în sublimele lui concepții.

Când vorbim de Iulia Hașdeu, fără a avea credințele lui Hașdeu, par'că mintea ne refuză a o crede moartă. Într'atât era plină de viață, plină de lumină și plină de armonie. Ca literată Iulia Hașdeu e fără seamăn în literatura universală. Nu există nici un scriitor, care la o etate atât de fragedă să fi scris cantitativ și calitativ cecece a scris Iulia Hașdeu. Și nu mai există exemplul unui suflet atât de liberat de tot ce e laș.

»Era ziua mea onomastică la 14 Noemvrie 1885 și aveam șaisprezece ani.

Așa începe ea un cântec care nu s'a publicat încă. »Deșteptându-mă dimineața, intrai numai decât în ziua aceea în viața de fată; luai »Les chants du cr-puscule« de Victor Hugo. Cartea se deschise dela sine la pagina preferată, la pagina adeseori citită și învățată pe de rost, însemnată de multă vreme cu o margherită albă, cu totul veștejită. Ochiul meu fură izbiți mai întâi de aceste versuri:

»Mets ton esprit hors de ce monde,
Mets ton rêve ailleurs qu'ici bas!
Ta perle n'est pas dans notre onde
Ton sentier n'est point sous nos pas«.

Astfel scria Iulia Hașdeu. Visul ei (o cât de alb și de virginal) avea să se împlinească și Iulia nu s'a dezis.

»Și mi-am luat îndată aceste versuri ca devisă în viața mea. Fără ca cineva să știe am plâns multă vreme pe această pagină sacrată, și lacrimile mele au consfințit jurământul pe care mi-l-am făcut atunci, de a fi credincioasă deizei pe care mi-am ales-o. Era prea multă îndrăzneală pentru un copil de șaisprezece ani, va spune lumea; oh! câte bătrâne sbârците și albe nu cunosc suferințele inimii pe care le-am cunoscut eu, și nu pot să aibă încredere în ele însăși. Mie nu mi-e frică; da, »voi plana mai presus de celelalte femei«; îmi simt forța și curajul. Dumnezeu să mă aibă în paza sa și voi purta până

a sfârșit aibul vâl, pe care nici un suflu nu l'a stășiast.

Iată o hotărâre de eroină și pe care n'o poate pricepe piața publică și bufonii ei. Iulia Hașdeu s'a hotărât să și păstreze vâlul alb, chiar cu prețul ori cărei suferințe. Nu e vorba, rugăciunea i a fost ascultată și suferința curmată. Și ea a pornit neprihănită în barca morții. Exemplul e rar și e de o frumsețe greacă.

Cei care cunosc opera Iuliei Hașdeu sunt extaziați de nota ei personală care este: castitatea. Niciodată Iulia Hașdeu n'ar fi suferit măcar atingerea unei priviri. Un așa parfum de curăție sufletească nu mai există în literatura universală.

Și de ce? Femeile cimbre au avut un motiv să moară mai bine decât să se lase în prada ostașilor lui Mariu. Dar Iulia Hașdeu și-a luat o hotărâre atât de sublimă. o hotărâre poate orgolioasă, în ori ce caz motivată, dar din pornirea castității sale ideale.

Am insistat asupra acestei note dominante a caracterului Iuliei Hașdeu, spre a lămurii mai bine ce a trebuit să simtă părintele ei în clipa când ea a murit. Nu încerc să descriu acele momente. Ele au avut o înrăurire covârșitoare asupra ziilor sale din urmă, și l'au călăuzit la niște concepții de o superioritate neînchipuită.

Iuliu Dragomirescu.

(Rășinari) 1492 cor. George Imbăruș inginer (Sibiu) 1200 cor. Ioan de Preda avocat (Sibiu) 992 cor. Ioan B. Boiu paroh ort. (Sibiu) 972 cor. Dr. Vasile Preda avocat (Sibiu) 928 cor. Ioan Mihail hotelier (Sibiu) 854 cor. Alexandru Lebu proprietar (Sibiu) 840 cor. Ioan Bozdoc proprietar (Veștem) 838 cor. și Petru Comșa comerciant (Săliște) 817 cor.

Administrația e coruptă și în Bucovina. Cei din «Patru» din Cernăuți: Ca «se-retar» în serviciul țării este de prezent un anumit Anton Zachar. Știe întreaga țară că acest individ a trebuit să plece din serviciul justiției, unde fusese aplicat ca judecător, din cauza incapacității și trândăviei sale. În urma protecțiunii, de care se bucura prin rudele sale, a ajuns în serviciul țării. Aici și-a făcut de cap astfel, că iarna trecută a fost suspendat din funcțiune și tras chiar în judecată pentru «grave neregularități» comise în detrimentul țării. Din «lipsa de dovezi» a fost însă achitat și în urmă restituit în funcțiunea sa după scurt timp, cu toate că numai model de funcționar n-a fost și nici nu poate să fie, deoarece în tot localul «public» îl poți afla în decursul oarelor de oficiu, numai în oficiu nu.

Ca recompensă pentru prestațiunile sale deosebite și pentru patimele suferite în timpul cât a durat ancheta în «afacerile» sale, acest individ e acum menajat într'un mod deosebit. Ba, marșalul țării s'a simțit îndemnat să-i avizeze chiar și o remunerațiune de 700 coroane, pe care a și ridicat-o luna trecută.

În ce ton vorbește un popor civilizat aci un fragment din răspunsul «Minervei» dat ziarului bulgar «Vecerna Posta»: «De aci nu urmează că a fi sărăcie, este o rușine pentru Bulgarii, nu, ceea ce am voit să demonstrăm scoțând în evidență această sărăcie, a fost faptul că Bulgarii fac prea multe sacrificii pentru armată în raport cu starea lor financiară, și deci, că întreținând o armată cu atâtea sacrificii, vecinii noștri o fac cu un singur scop: Realizarea visului dela San-Stefano, crearea «marei Bulgarii». Ori, realizarea acestui plan, implicând în mod absolut luarea Dobrogei, a Nișului și Macedoniei, socotim că este o datorie de bun Român de a se atrage atențiunea Românilor asupra tenuințelor vecinilor noștri. Ce vor face Sărbii spre a-și apăra Nișul, sau Turcii pentru a păstra Macedonia, este treaba respectivelor popoare; noi Românii însă suntem datori să procedăm, în așa fel, ca nici odată Bulgarii să nu îndrăznească să se atingă de Dobrogea. Vecinii noștri n'au de ce să se supere, întru cât este dreptul nostru să ne apărăm ceea ce ne aparține».

Drang nach Osten? Cei din ziarul Germanilor din București, «Rum. Loyd» — un ziar mic, fără însemnătate, — că redactorul editor al ziarului a fost decorat din partea crononomului monarhiei austro-ungare, Fr. Ferdinand cu un ac de briliante și monogramul princiar. Ziarul nu spune pentru ce a fost distins în așa măsură redactorul-editor.

O expediție în Sahara. După patruzeci și nouă zile de călătorie s'a sfârșit la 8 Sept. st. n. expediția făcută de arheologi în partea de mijloc a Saharei nordice. Șeful expediției, arheologul american, Dew Conwington, arată că «rașul de aramă» s'a dovedit baze. Cu toate acestea la apus de oaza Siwa sunt clădiri, după spusa tribului Senussi. Cercetări n-au putut face, fiindcă s-au legat față de guvernul egiptean a nu înainta mai spre apus de Siwa. La trei zile de călătorie spre răsărit de Siwa au găsit o oază. Tobogba, până acum ne pusă pe vre-o hartă. Au găsit mlăștini sărate. În oaza Siwa se află templul lui Ammon și «Visteria regelui», la cari nu s'a făcut încă mai nici o cercetare.

Negoși de aeroplane. La salonul aeronautic din Paris s'a vândut o mașină Bleriot unui American și anume lui Clifford R. Hendrix. Directorul fabricii lui Bleriot, contele de Lapeyrouse arată că un aeroplan de acesta se vinde cu 6090 de lei. Și în preț socotește și câte-va lecții. Cine cumpără o mașină mare, dă 22080 de lei, dar i se dă și învățătura cât trebuie.

În Săliște (lângă Sibiu) e vacant postul de notar al doilea comunal la resortul dărilor, trecând actualul notar Octavian Sglimbea ca director executiv la casa de păstrare societate pe acții în Mercurea (lângă Sibiu). Salariu conform legii. Concursul expiră în 28 luna c. Aviz tinerilor români bine evaluați.

Jules Claretie despre gazetari. Gazetarii sunt soldații opiniei publice. Nu pot fi îndestul de măguliți acești oameni, în a căror călmară zace soarta popoarelor, și cari cu câteva picături din condeiul lor pot deslășui un război. Jules Claretie consideră fundarea de școli de ziariști ca o absurditate. «Cine-va poate deveni de sigur un publicist, dar ești ziarist din naștere. Un scriitor de primul rang poate publica numeroase articole importante; el nu e însă din această pricină ziarist. Voltaire și Diderot erau ziariști, Rousseau din contră n'a fost ziarist. Stilul ziaristului e sprinten ca mersul unui infanterist la manevre, și împunsătura, pe care o dă ziaristul polemist cu condeiul rănește ca o împunsătură de baionetă. Ziaristul, acest istoric al minutului — un istoric înarmat — are aceleași exagerări ca și oratorul la tribună. El caracterizează pe om printr'un cuvânt, el țântuește pe adversar astfel precum colectorul de insecte înfige fluturii în cuiele lăzii sale de insecte. Dacă Majestatea Sa Presa n'ar abuza numai de puterea ei, incheie Claretie și dacă republica ziarelor unite ar avea rezerva înțeleaptă a unei suverane strict constituționale!!

LITERE ȘI ARTE.

Arta, morala și cultura.

De prof. univ. I. Volkelt (Lipsa:).

Traducere autorizată de

Horia Petra-Petrescu.

(Urmare.)

II.

O neînțelegere, pe care o prevăd, vreau să o preîntâmpin. S'ar putea arăta de cineva, că artiștii nu se supun nici în viața lor zilnică moralei obișnuite și că în faptul acesta iese la iveală starea excepțională a artei. După cum e scos afară de morala obișnuită artistul în purtarea vieții, tot astfel — se zice — e și arta ceva ce a trecut peste marginile moralei. Naturii artistice i trebuie o plăcere a senzurilor, o poftă potențată și un traiu pătimaș; din cauza aceasta are patima senzurilor în operele de artă un drept nelimitat. Dacă cauți să te ferești de exagerare și amestec, dai de următoarele legături.

Conced bucuros și am exprimat-o de multe-ori, că geniul artistic are dreptul la o apreciere a moralei sale după criteriul preschimbate în consonanță cu dânsul. Intocmai ca la orice om extraordinar, trebuie să te orientezi și la un geniu artistic, în ce privește părerile sale morale, după amestecul de calități valoroase și indispenzabile, amestec care formează terenul potrivit pentru acest fel al putinței și al plămuirii omenești. Va trebui deci să se ia în considerare la judecarea moralității unui artist viața potențată și viața mai unilaterală a senzurilor, a fantaziei și a sentimentului. Cu aceasta însă nu s'a zis, că felul cum trăiește un artist n'are să se țină de codul moralei și nici aceea, că morala n'are să se amestece de loc în viața lui. Numai atât se înțelege în părerea de mai sus, că criteriile morale primesc la un geniu, în urma naturii acestuia, o dislocare, o lărgire, o formațiune mai liberă, dar și mai fină. Geniul artistic nu stă deasupra ori cărei morale, ci criteriile morale, sub care cade dânsul se deosebesc numai, ca la toți oamenii extraordinari, de obiceiurile pretenziunii morale. Ca să lămuresc punctul meu de vedere mai amintesc, că în ochii mei aparțin la întrebările vitale ale moralei: ridicarea rigidității idealelor morale, vivificarea, multiplicarea și acomodarea criteriilor morale după caracteristica omenească deosebită, prețioasă și importantă.

Dacă judecăm astfel, evident, că nu se poate trage concluzia: arta nu stă în nici un raport cu morala. Poate să aibă artistul un drept mai mare la focalul senzurilor și la patimă, totuși, stă și el sub influința mersului moralei omenești, în mijlocul luptelor pentru idealele morale. Va lua parte poate, dintr'alt punct de vedere, decât ia parte un bărbat de stat, un învățat, un preot și poate să dea expresie chiar acestei situații caracteristice în operele sale de artă. În felul său, poate să fie tot atât de pătruns de tendința după o nobilitate, după o aprofundare și după o spiritualizare a omului, ca și acela. În loc de a da multe exemple, servească numele unui Goethe și a unui Wagner, drept dovadă, că artistul poate să colaboreze la dezvoltarea morală a omenești, ducând o viață a senzurilor și a patimilor mai liberă, având adevărată simțire și o nerezultant serioasă.

Dacă am pledat tocmai pentru o morală acomodată frii unui geniu artistic, nu urmează de aici, ca fiecare, care expune tablouri, care se produce în concerte sau pe scenă, care scrie versuri sau romane, care umple o revistă cu critici de artă de ale sale sau care liferează pe seama unei reviste umoristice obraznice caricaturi, nu urmează, zic, ca să aibă drepturi sfinte la o viață desfrănată și sburdalnică. Cine voințe să descrie subminarea vieții morale a timpului nostru, va trebui să-și ațintească atenția mult timp asupra acestei degenerări amintite mai sus, a simțului moral. În timpurile noastre există tendința, întreprinsă din diferite puncte de vedere, sub diferite motivări și întorsături de logică, de a te lăpăda de morala. Unii aduc la suprafață ideea fatalității tuturor întâmplărilor: odată prevalează faptul moștenirii, altă dată puterea lumii incunjurătoare, la acestea se referă lumea, ca să preschimbe tot ce este moral într'un simplu fenomen natural. Alții voinesc să scape de morală bazându-se pe afirmația: că nu se poate deriva de loc vre-un drept de unde, de a aduce pe individ, în acțiunea voinței sale, sub norme valabile tuturor; că individul e, nici mai mult, nici mai puțin, stăpân nelimitat asupra sa, un centru propriu, necondiționat și că n'are nimeni dreptul a-l face dependent de alt centru, mai superior; toată morala este o cătușă nevrednică a individualității. La alții, și acesta este cazul, care ne interesează aici, se manifestă următoarea legătură de idei: arta — zic ei — dă omului o poziție excepțională; puțința de a crea opere de artă e un fel de deslegare dela datorințe și dela legile morale și aduce cu sine o oareșicare schimbare a vieții într'un joc vesel cu sine însași; arta ridică pe om din masele oamenilor de duzină; și drept semn caracteristic al omului de duzină este, înainte de toate, credința într'o datorință și în legea morală. Acest punct de vedere ia foarte adeseori chiar o formă ordinară de tot. Dacă ești stăpân peste o facultate de artist, crede lumea, că îți este dat un drept necondiționat asupra tuturor plăcerilor senzuale; chiar și cele mai sălbătice și cele mai veninoase sunt un mijloc, care nu trebuie desprețuit din partea artistului, ca să-și poată potența cunoștința sa a plăcerii. Deoarece se țin drept «artiști» și începătorii și amatorii într'ale artei, ba chiar și aceia, cari se îndeleneșesc cu tot felul de pseudo-facultăți artistice, își poate închipui ori cine ce fel de vieți respingătoare își arogă dreptul la o viață de supra-om. Nu există nici un grad de decadență și de molimă omenească, care să nu fi pretins să fie considerat, în numele artei, drept o deosebită aleasă viață. Există cercuri sociale, cari dau unui artist modern un tribut de admirație cu atât mai mare, cu cât a dus-o mai departe în gustarea până 'n fund a vițiilor celor mai perverse.

(Va urma.)

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 6 Oct. Deputatul Dr. V. Lucaciu fusese dat judecății pentru un articol apărut în «Lupta» și reprodus de «Poporul Român». Procurorul ceruse dela camera deputaților extradarea patrietului Lucaciu. Raportorul comisiei de imunitate a comunicat în ședința de ieri a dietei că comisia a opinat pentru ridicarea dreptului de imunitate a deputatului Lucaciu. Camera deputaților va hotărî în curând asupra acestei chestiuni.

Viena, 6 Oct. Maj. Sa a acordat principesei de Hohenberg, soția principelui moștenitor, rangul de ducasă și titlul de Alteță regală. «Fremdenblatt» zice că actul împăratului conferind titlul de ducă a cu calificativul de Alteță principesei de Hohenberg tindea să dea o expresiune formală pozițiunii pe care ducesa o ocupa de fapt la curtea imperială. Acest act însă nu schimbă nimic în ceea ce privește dreptul public și dreptul familiei imperiale.

Agram, 6 Oct. În motivarea sentinței ce s'a pronunțat ieri în procesul de înaltă trădare se spune între altele, că acuzații sunt vinovați pentru faptul, că au înființat asociații pe teritoriul Croației și Slavoniei și că și dânsii au făcut parte din ele. Scopul acestor societăți era de a face

propagandă pentru ideea pansărbă, care tinde la unirea Serbiei cu Croația, Slavonia, Dalmația, Bosnia și Herțegovina, Istria, Banatul și țările alpine întrucât ele sunt locuite de slavoni, spre a fonda astfel un stat unitar, supus regelui sârb.

La pronunțarea acestei sentințe, tribunalul s-a bazat pe declarațiunile martorului principal Nastici numai întrucât aceste declarațiuni erau în legătură cu această atacare și întrucât ele au fost confirmate de alți martori de bună credință și de documentele atașate la dosar. Celelalte declarațiuni nu s-au luat în considerare. În privința celor achitați, tribunalul a admis că dânsii nu au avut cunoștința de scopul final al acestei acțiuni de înaltă trădare.

Apărătorul Hincovici a declarat în numele celorlalți apărători cât și în numele condamnaților că face apel contra comentariilor sentinței. Dânsul cere ca cei achitați să fie imediat puși în libertate. Procurorul a făcut apel contra sentinței de achitare.

Budapesta, 6 Oct. Deputații croați din dietă au votat ieri o rezoluțiune în care se constată, că procesul din Agram nu constituie altceva, decât o acuzare mincinoasă și fără temei, prin care se intenționează distrugerea bunei înțelegeri dintre Croați și Sârbi.

Zara, 6 Oct. În dietă, imediat după deschiderea ședinței de ieri, dep. Trubici, din partidul croat, a propus să nu se țină ședință în semn de simpatie cu Sărbii condamnați la Agram. Deputații au părăsit apoi sala de ședințe.

Bibliografie.

A apărut «Lucașul» Nr. 19 cu următorul sumar: C. Sandu-Aldea, Brigadierul Frunză. Ecaterina Pitiș, Idilă (poezie), Cu steaua (poezie), Cântec (poezie). Din popor, Poezii. Mihail Sadoveanu, Priveștiște din Delta: Pribegii. D. M. Scurtu, Scrisoare din țară (poezie). T. Murășan, Intâial stol (poezie). Z. Bărsan, Mărul, dramă în 2 acte (sfârșit). Maria Cunțan, Cântec (poezie), Scrisoare (poezie). C. Ardeleanu «Spre soarele apune» (poezie). N. G., Cronică bucureșteană: Introducere. Bucureșteanul. Dări de seamă: Ecaterina Pitiș Poezii (I. Borcia). Cronică și ilustrațiuni

«Compassul Românesc» de N. P. Petrescu partea I. și II. care conține și legea comercială. Se poate procura prin librăria gazetei Brașov. Prețul ambelor tomuri plus 3 cor. 20 bani porto.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Râm.

Redactor respons.: Victor Branisoe.

Înainte de nașterea copilului

tânăra mamă folosind Emulsiunea Scott, va căpăta puteri nouă. Efectul rapid și cu succes surprinde și bucură pe ori și cine.

Emulsiunea Scott

se mistue ușor și are un gust plăcut. O singură încercare vă va convinge cât de potrivită este emulsiunea lui Scott pentru astfel de cazuri,

Emulsiunea lui Scott

delătură oboseala la alăptare, înmulțește laptele și copilul va fi rumen și sănătos. Emulsiunea lui Scott este cea mai neîntrecută emulsiune. — 1.

Venitabilă numai cu marca — pescarul — ca semn de garanție a procedurii lui Scott.

Prețul unei sticle originale 2 coroane 50 bani.

Se capătă în toate farmaciile.

Schimbare de local.

Păvălia mea cu

Făină și produse,

care de 18 ani am avut-o în Strada Vămci Nr. 32 se află

Strada Michael-Weis Nr. 2

(Casa lui Coponyi).

Mulțumind pentru încrederea de până acuma, mă rog e mi-o acorda și în localul cel nou.

Gustav A. Neustädter.

TRANSILVANIEI

Caut un scriitor
cu praxă. Plata: 100 cor. lunar.
Victor Moldovan,
advocat - Mocs.
(744,2-3.)

Publicațiune.
Eforia școalelor centrale gr. or. române din Brașov arăndează prin licitațiune publică ce se va ținea **Duminecă în 11(24) Octombrie 1909 la 10 oare înainte de amiază**, în cancelaria Eforiei, următoarele proprietăți:
1) **Muntele de pășunț „Valea Neagră”,** din comuna Teșila, Plaiul și Județul Prahova, România, pe timp de șase ani, începând din 1-a Ianuarie 1910.
2) **Următoarele locuri din câmpul Brașovului:**
a) Locul de lângă Vila „Blumenau”, lângă casarma Honvezitor, Nr. top. 6712/6 în estenziune de 7717-12 m².
b) Locul din strada gării, de lângă fosta magazie „Dușoiu”, Nr. top. 8840 în estenziune de 317 m².
c) Locul de vis-à-vis cu gara Brașovului, Nr. top. 8820, în estenziune de 1268 st.².
Toate pe timp de șase ani, începând cu 1-a Ianuarie 1909.
Brașov, în 22 Septembrie 1909.
Eforia școalelor centrale gr. or. române din Brașov.
(745,1-3.)

MEDICUL
Dr. FRITZ HUBBES
ordonează începând din 1 Octombrie n. în locuința sa din Târgul boilor Nr. 9. (B-5.)

Cărămizi și țigle
se află în magazinul nostru din **Bistrița, piața cailor Nr. 9,** cu următoarele prețuri:
o mie de cărămizi în magazin . . . 28 C.
în wagon la gara din Bistrița . . . 34 C.
o mie de țigle (șirepuri) în magazin . . . 15 C.
în wagon la gara din Bistrița . . . 16 C. 40 f.
Cărămizile și țiglele (șirepuri) sunt de calitate superioară, lucrate și arse foarte bine, din ve-titul lut mălos ce se află în Bistrița.
Comandele cu ca'ea ferată se efectuează prompt. Prețul se rambursează, dacă nu se statorcesc altcum condițiile de literare.
Probe la cerere se trimit.
Societatea acționară de cărămidărie
în Bistrița (Beszterez).
(708,11-20.)

Cursul la bursa din Brașov.
Din 5 Octombrie n. 1909.
Renta ung. de aur 4% . . . 113 05
Renta de corónă ung. 4% . . . 91 95

Lăpt. căl. ter. ung. în aur 3 1/2% . . . 82 20
Imp. căl. fer. ung. în argint 4% . . . 91 85
Bonuri rurale croate-slavone . . . 94.—
Imp. ung. cu premii . . . 2 0 50
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin . . . 145 75
Renta de hârtie austr. 4 1/10 . . . 95.—
Renta de argint austr. 4 1/10 . . . 94 95
Renta de aur austr. 4% . . . 116 65
Renta de corónă austr. 4% . . . 94 90
Bonuri rurale ungare 3 1/2% . . . 84 55
Losuri din 1860 . . . 164 75
Acțiunile de ale Băncii ung. de credit 1770.—
Acțiunile de ale Băncii austr. de credit 764 75
Acțiunile de ale Băncii austro-ung. . . 661 75
Napoleoniori . . . 9 11
Mărci imperiale germane . . . 117,42 1/2
London vista . . . 239 86
Paris vista . . . 95 4)
New italiene . . . 95.—

Cursul pietei Brașov.
Din 6 Octombrie n. 1909
Bancnote rom. Cump. 18 98 Vând. 19 04
Argint român . . . 18 80 19.—
Lire turcești . . . 21 50 21 60
Seris. tonc. Albine 5% 100.— 11.—

Ruble Rusesce . . . 253.50 . . . 256 —
Napoleoniori . . . 19.04 . . . 19.12
Naibeni . . . 11.20 . . . 11 40
Mărci germane . . . 117.— . . . 117.50

Original Victoria, Köhler, Afrauna, Wittina, Gritzner,
sunt mașini de cusut de cea mai bună calitate.
Fabricate de clasa primă în ce privește aranjamentul și executarea lucrărilor.
Reprezentante de **MICHAEL MOOSER,**
Brașov, Strada Porții Nr. 39,
mare atelier mecanic de reparaturi. Mașine de scris și Gramafon se reparază.
(715,4—F0.)

Prafurile-Seidlitz ale lui MOLL
Veritabile numai dacă fiecare cutiță este provădută cu marca de apărare a lui A. MOLL și cu subscrierea sa.
Prin efectul de leuire durabilă al Prafurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai ce bicose la stomac și pânțee, în contra cărcelilor și acrolei la stomac, constipațiunii cronice, suferinței de ficat, congestiunii de sânge, haemorholdelor și a celor mai diferite bôle femeiesci a luat acest medicament de casă o răspândire, ce crește mereu de mai multă decenii încôce. — Prețul unei cutii originale sigilate Corónă 2 — Fabricațiile se vor urmări pe cale judecătorească.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.
Veritabil numai dacă fiecare sticlă este provădută cu marca de sențire și cu plumbul lui A. Moll
Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (troist), alină durerile de soldină și reumatism și a altor urmări de recă. — Prețul unei cutii originale plumbate cor. 2.—

Săpun de copii a lui Moll.
Cel mai fin săpun de copii și Dame, fabricat după metoda cel mai nou, pentru cultivarea rațională a peleii, cu deosebire pentru copii și adulți. — Prețul unei bucăți cor. —40 b.
Cinco bucăți cor. 1,80
Fiecare bucăstă de săpun, pentru copii este provădută cu marca de apărare A. Moll.
Trimiterea principală prin **Farmacistul A. MOLL** Wien, I. Tuchlauben 9 c. și rez. furnisor al curții imperiale.
Comandele din provincia se efectuează șilnic prin rambursă postală —
La deposite se se cără anumit preparatele provădute cu i calitatea și marca de apărare a lui A. MOLL.
Deposite în Brașov: la d-nii farmaciști **Ferd. Jekelius, Victor Roth** și en gros la **D. Eremis Nepoști.**

TIPOGRAFIA
A. Mureșianu
Brașov, Târgul Inului Nr. 30.
Acest stabiliment este provădut cu cele mai bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în pozițiune de a pute eșecuta ori-ce comande cu promptitudine și acurateță, precum:
IMPRIMATE ARTISTICE în ACEL ARGINT ȘI COLORI.
CĂRȚI DE ȘTIINȚĂ, LITERATURĂ ȘI DIDACTICE.
STATUTE.
FOI PERIODICE.
BILETE DE VISITĂ DIFERITE FORMATE.
PROGRAME ELEGANTE.
BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ DIFERITE FORMATE ȘI ÎN COLORI.
ANUNȚURI.
REGISTRE ȘI IMPRIMATE pentru toată specie de serviciuri.
BILANȚURI.
Compturi, Adrese, Circulare, Scrisori.
Coverte, în toată mărimca.
TARIFE COMERCIALE, INDUSTRIALE, de HOTELURI și RESTAURANTE.
PREȚURI-CURENTE ȘI DIVERSE BILETE DE ÎMBORMENTARI.
Comandele eventuale se primesc în biuroul tipografiei, Brașov Târgul Inului Nr. 30, în etagiul înderăpt în curte. — Prețurile moderate. — Comandele din afară rugăm a le adresa la **Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.**